

Krzysztof Kowalczyk

Uniwersytet Szczeciński

Pomorze Zachodnie – „bastion PO”? Wybory do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2014 roku

STRESZCZENIE W artykule przeanalizowano wybory do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2014 roku. W szczególności skupiono się na sytuacji na rynku politycznym, strukturze rywalizacji wyborczej, programach komitetów i wynikach wyborów. W wyborach pozycję lidera utrzymała Platforma Obywatelska, zdobywając 31,94% głosów. Wybory były sukcesem Polskiego Stronnictwa Ludowego (20,58% głosów), przegraną Sojuszu Lewicy Demokratycznej (11,82% głosów) i potwierdziły stabilną pozycję Prawa i Sprawiedliwości (19,27% głosów). W wyniku wyborów została utworzona koalicja rządząca Platforma Obywatelska – Polskie Stronnictwo Ludowe.

SŁOWA KLUCZOWE

WYBORY SAMORZĄDOWE,
SEJMIK WOJEWÓDZTWA
ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Wstęp

Wolne i uczciwe wybory są jednym z wyznaczników demokracji (Dahl 1995: 310). Wybory samorządowe legitymizują władze w gminie, powiecie, województwie; służą konsolidacji obywateli wokół określonych liderów, programów, wartości, interesów, strategii rozwoju. Wybory samorządowe sprzyjają budowaniu

„małych ojczyzn”. Nie bez powodu Waldemar Wojtasik wymienia wiele istotnych funkcji wyborów samorządowych: (1) służą przeniesieniu na przedstawicieli prawa do decydowania w imieniu obywateli; (2) ich niepodważalną funkcją jest selekcja elit politycznych; (3) pełnią funkcję legitymizacyjną poprzez nadanie prawomocności tym kandydatom, którzy zdobyli poparcie społeczne, przekładające się na możliwość uzyskania mandatów; (4) służą zapewnieniu kontroli rządzących na poziomie samorządowym i egzekwowaniu politycznej odpowiedzialności; (5) w wyborach prezentowane są lokalne i regionalne programy, które powinny przyjąć postać przemyślanej i realizowanej strategii; (6) ich istotną funkcją jest odtworzenie obrazu opinii publicznej; (7) służą wyłanianiu stabilnej większości zdolnej do rządzenia (Wojtasik 2012: 253–257).

W Polsce wybory do organów stanowiących i kontrolnych jednostek samorządu terytorialnego odbywają się na poziomie gminy (rada gminy, miasta), powiatu (rada powiatu) i województwa (sejmik województwa). Wyborcy dokonują również wyboru jednoosobowych organów wykonawczych gminy – wójtów, burmistrzów, prezydentów. Mimo trwających od kilku lat dyskusji nie zdecydowano się na nowelizację przepisów wyborczych, umożliwiającą bezpośrednie wybory starosty czy marszałka województwa samorządowego.

Celem niniejszego artykułu jest analiza wyborów do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2014 roku. Cele szczegółowe obejmują analizę: sytuacji na rynku politycznym, struktury rywalizacji wyborczej, programów komitetów, wyników wyborów. Weryfikacji poddano hipotezę: w 2014 roku Platforma Obywatelska (PO) utrzymała pozycję lidera na regionalnym rynku politycznym. Zastosowano następujące metody badawcze: analizę rynku politycznego, analizę instytucjonalno-prawną, danych zastanych, ilościową, porównawczą.

Sytuacja na rynku politycznym przed wyborami

Rynek polityczny jest definiowany jako przestrzeń rywalizacji pomiędzy podmiotami polityki. Stanowi część przestrzeni społecznej, w której dokonuje się wymiana dóbr politycznych pomiędzy ich dostawcami, tj. partiami i liderami politycznymi a konsumentami, czyli wyborcami. Ponieważ miejscem, w którym następuje wymiana dóbr między dostawcami a konsumentami, są wybory, rynek polityczny jest często utożsamiany z rynkiem wyborczym (Antoszewski 1998: 372). Analizując sytuację określonego podmiotu na rynku wyborczym, należy zdaniem Marzeny Cichosz uwzględnić uwarunkowania: prawne, polityczne, socjo-demograficzne, ekonomiczne, demograficzno-społeczne, rynek mediów; następnie przeprowadzić analizę zasobów własnych i konkurentów politycznych, określić słabe i mocne strony partii/kandydata (analiza SWOT). Kolejnym etapem jest sformułowanie strategii i taktyki wyborczej, przeprowadzenie promocji produktu politycznego za pomocą odpowiednich instrumentów marketingowych (Cichosz 2003: 13–74). Ten schemat badawczy zostanie w zmodyfikowany sposób wykorzystany na potrzeby niniejszego opracowania, w którym wzięto po uwagę uwarunkowania prawne, polityczne i społeczno-ekonomiczne.

Przypisy prawa wyborczego zostały zawarte w ustawie z dnia 5 stycznia 2001 r. Kodeks wyborczy. Wybory do sejmików województw odbywają się na zasadach powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym (Konstytucja..., art. 169, ust. 2). Wybory do sejmiku województwa przeprowadza wojewódzka, powiatowe i obwodowe komisje wyborcze pod nadzorem Państwowej Komisji Wyborczej (PKW) i komisarzy wyborczych (Kodeks wyborczy..., art. 460). W celu przeprowadzenia wyborów do sejmiku województwo dzieli się na okręgi wyborcze – okręgiem wyborczym jest powiat lub jego część. Sejmik

województwa ustala na wniosek marszałka podział na okręgi wyborcze, ich numery, granice i liczbę radnych (od 5 do 15), wybieranych w okręgu wyborczym. Sejmik, decydując o podziale województwa na okręgi, musi respektować jednolitą normę przedstawicielstwa (Kodeks wyborczy..., art. 462–463). W województwie zachodniopomorskim ustanowiono 5 okręgów wyborczych, w których wybierano łączne 30 radnych (zob. tab. 1).

Tabela 1

Okręgi w wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2014 roku

Okręg	Granice	Mandaty
1	Miasto Szczecin, powiat policki	8
2	Miasto Świnoujście, powiaty: goleniowski, gryficki, kamieński, łobeski	5
3	Powiaty: białogardzki, choszczeński, drawski, kołobrzeczki, świdwiński, walecki	6
4	Miasto Koszalin, powiaty: koszaliński, stawieński, szczecinecki	5
5	Powiaty: gryfiński, myśliborski, pyrzycki, stargardzki	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W wyborach samorządowych uczestniczą kandydaci zgłoszeni przez komitety wyborcze, które mogą być tworzone przez: partie polityczne i koalicje partii politycznych, stowarzyszenia i organizacje społeczne, wyborcy (Kodeks wyborczy..., art. 84 § 4). Na każdej liście liczba kandydatów nie może być większa niż dwukrotność liczby radnych wybieranych w danym okręgu wyborczym. Na liście komitetów liczba kandydatów kobiet i mężczyzn nie może być mniejsza niż 35% liczby wszystkich kandydatów na liście (Kodeks wyborczy..., art. 425 § 3). Każda zgłaszana lista kandydatów do sejmiku musi być poparta podpisami co najmniej 300 wyborców (Kodeks wyborczy..., art. 464).

Ustalenie wyników wyborów w każdym okręgu polega najpierw na przydzieleniu określonej liczby mandatów komitetom, które w skali całego miasta przekroczyły 5-procentowy próg wyborczy. Mandaty te przydziela się z zastosowaniem metody Victora d'Hondta (Chmaj, Skrzydło 2011: 134–149). Po ustaleniu liczby mandatów przypadających każdemu komitetowi ustala się podział mandatów pomiędzy poszczególnych kandydatów. Decyduje o tym liczba głosów oddanych na poszczególnych kandydatów na danej liście (Kodeks wyborczy..., art. 444, 459).

Rozpatrując sytuację na krajowym rynku politycznym w okresie poprzedzającym wybory, należy zwrócić uwagę, że o pozycję lidera rywalizowały rządząca PO Donalda Tuska z opozycyjną partią Jarosława Kaczyńskiego Prawo i Sprawiedliwość (PiS). Ilościowa wygrana w sejmikach dla PiS oznaczałaby przełamanie pasma przegranych wyborczych (do 2007) i otwierałaby drogę do sukcesu wyborczego w wyborach parlamentarnych w 2015 roku. Zarówno w sondażu Homo Homini dla „Rzeczpospolitej”, jak i TNS Polska w październiku 2014 roku nastąpił niewielki (1–2%) wzrost poparcia dla PO kosztem PiS. Trzecie miejsce w rankingu zajmował Sojusz Lewicy Demokratycznej (SLD), czwarte – Polskie Stronnictwo Ludowe (PSL), koalicjant PO. Na początku października 2014 roku poniżej progu wyborczego znajdowały się: Nowa Prawica – Janusza Korwina-Mikkego (NP – J-KM), Twój Ruch (TR) Janusza Palikota, Polska Razem (PR) Jarosława Gowina i Solidarna Polska (SP) Zbigniewa Ziobry oraz Ruch Narodowy (RN) (zob. tab. 2 i 3).

Tabela 2

Poparcie dla partii politycznych w okresie sierpień–październik 2014 roku w sondażu Homo Homini dla „Rzeczpospolitej” (w %)

Partia	Data przeprowadzenia sondażu				
	12.08.2014	23.08.2014	6.09.2014	23.09.2014	8.10.2014
PiS	33	30	30	33	31
PO	24	25	30	33	33
SLD	11	12	9	11	10
PSL	6	5	7	6	6
NP – J-KM	6	7	5	5	4
TR	2	3	2	1	1
PR	3	1	1	1	2
SP	1	2	1	1	1
RN	0	0	1	0	1
Niezdecydowani	13	13	14	9	10

Opracowano na podstawie: *Niepewne sondaże*, <http://niepewnesondaze.blogspot.com> (5.02.2015).

Tabela 3

Poparcie dla partii politycznych w okresie sierpień–październik 2014 roku w sondażu TNS Polska (w %)

Partia	Data przeprowadzenia sondażu		
	14.08.2014	9.09.2014	8.10.2014
PiS	31	31	27
PO	26	27	28
SLD	12	10	14
PSL	7	7	9
NP – J-KM	3	5	3
TR	2	4	2
PR	0	0	0
SP	0	0	0
RN	1	1	2
Niezdecydowani	18	15	14

Opracowano na podstawie: *Niepewne sondaże*, <http://niepewnesondaze.blogspot.com> (5.02.2015).

W celu maksymalizacji poparcia wyborczego 19 lipca 2014 roku PiS, PR i SP podpisały porozumienie wyborcze. Politycy PR i SP mieli wystartować w wyborach samorządowych pod szyldem PiS (*PiS zawarło...* 2014). Zarząd krajowy SLD 13 sierpnia 2014 roku podjął decyzję o utworzeniu Koalicyjnego Komitetu Wyborczego SLD Lewica Razem. 29 sierpnia 2014 roku umowę koalicyjną z SLD podpisały: Unia Pracy i Krajowa Partia Emerytów i Rencistów (Uchwała...). Natomiast 6 września 2014 roku na Stadionie Narodowym sygnatariusze Kongresu Polskiej Lewicy podpisali „Manifest Lewica Razem”. Do komitetu dołączyli m.in. przedstawiciele Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych,

stowarzyszenia Dom Wszystkich Polska Ryszarda Kalisza (#Lewica... 2015). Do SLD Lewicy Razem nie przyłączył się TR, tworząc własny komitet wyborczy.

Od 2006 roku województwo zachodniopomorskie stanowiło bastion PO. W wyborach do sejmiku w 2006 roku PO otrzymała 33,36% głosów, co pozwoliło na uzyskanie 12 mandatów (Chrobak 2010: 68–70). W wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2010 roku zwyciężyła PO, zdobywając 16 mandatów. Platforma Obywatelska utworzyła koalicję zbieżną nadwyżkową z PSL (3 mandaty), dysponując łącznie 19 radnymi. W opozycji znajdowały się: SLD (6 mandatów) i PiS (5 mandatów). 29 listopada 2010 roku na przewodniczącego sejmiku wybrano byłego wojewodę zachodniopomorskiego Marka Tałasiewicza (PO; w marcu 2015 roku zastąpiła go Teresa Kalina), a na marszałka województwa – Olgierda Geblewicza, również z PO (Siedziako, Tomczak 2013: 297–312). W kadencji 2010–2014 w skład Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego wchodziło trzech przedstawicieli PO i dwóch PSL.

Rozpatrując sytuację społeczno-ekonomiczną w regionie, należy wziąć pod uwagę niekorzystne tendencje demograficzne i wysoką stopę bezrobocia. Przyrost naturalny na 100 mieszkańców w województwie zachodniopomorskim spadł z 0,5 w 2010 roku do –0,9 w 2013 roku (przy średnich wskaźnikach dla Polski odpowiednio: 0,9 i –0,5. Region charakteryzował się wyższą stopą bezrobocia na tle kraju, tj. w grudniu 2010 roku było 17,8% bezrobotnych (w kraju – 12,4%), w grudniu 2013 roku – 18% (w kraju – 13,4%). W 2013 roku na 1000 mieszkańców Pomorza Zachodniego przypadało 12,4 podmiotów gospodarki narodowej (średnia dla kraju: 15,7), co sytuowało uplasowaniem się regionu na jedenastym miejscu wśród województw. PKB na jednego mieszkańca wynosił w 2010 roku 32 005 zł, a w 2012 roku 35 334, co oznacza wzrost o 10,4%, przy średniej dla kraju 8,07%. Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2013 roku wynosiło w regionie 3298,99 zł brutto, co stanowiło 90,2% średniej w kraju (3659,50 zł) i sytuowało Zachodniopomorskie na dziewiątym miejscu wśród województw. W 2013 roku dochód rozporządzalny na jednego mieszkańca w regionie wynosił 3496 zł, przy 3099 zł w Polsce (12,8% więcej od średniej krajowej). Wydatki wynosiły 3497 zł, przy średniej w Polsce 3076 zł (13,7% więcej od średniej krajowej). Dochody województwa zachodniopomorskiego na jednego mieszkańca *per capita* wyniosły 461 zł, w kraju – 419 (o 11% więcej w regionie). Pod tym względem region znajdował się na dziewiątej pozycji wśród województw. Wydatki na jednego mieszkańca *per capita* wyniosły 482 zł, w kraju – 429 (o 12% mniej niż w regionie), co sytuowało region na ósmym miejscu wśród województw. Pod względem dofinansowania projektów Unii Europejskiej z funduszy strukturalnych i spójności na lata 2007–2013 na jednego mieszkańca *per capita* region znajdował się na dziesiątym miejscu (6527 zł przy średniej – 7226 zł; „Rocznik Statystyczny Województw” 2014).

Analizując województwo zachodniopomorskie, Dariusz Skrzypiński stwierdził, że (1) w wymiarze historyczno-kulturowym zamieszkuje je ludność postimigracyjna, charakteryzująca się brakiem silnej i zakorzenionej więzi regionalnej; (2) pod względem społeczno-demograficznym jest to region o jednym z najwyższych wskaźników urbanizacji, niskim poziomie zatrudnienia w rolnictwie oraz bardzo wysokim w sektorze usługowym; (3) w wymiarze gospodarczym jest to region średnio zamożny, z wysokim bezrobociem, średnim poziomem płac i dochodów ludności (Skrzypiński 2013: 53).

Struktura rywalizacji wyborczej

W wyborach do sejmiku listy zarejestrowało 11 komitetów¹. W wyborczej rywalizacji liczyły się *de facto* cztery główne parlamentarne partie polityczne: PO, PiS, PSL i SLD. Szanse na uzyskanie mandatu miały również komitety założone przez: prezydenta Szczecina Piotra Krzystka, bezpartyjnego kandydata na prezydenta Koszalina Artura Wezgraja, burmistrza Polic Władysława Diakuna, a także starostę stargardzkiego Waldemara Gila – Komitet Wyborczy Wyborców Bezpartyjni Pomorze Zachodnie (Kowalczyk 2015: 99). Można wyodrębnić trzy typologie komitetów do sejmiku, reprezentujące szerokie spektrum podmiotów polityki – od partii politycznych po komitety niepartyjne.

Ze względu na formę instytucjonalizacji należy wyróżnić komitety reprezentujące:

- 1) komitety partii politycznych: Komitet Wyborczy Platforma Obywatelska RP (KW PO), Komitet Wyborczy Prawo i Sprawiedliwość (KW PiS), Koalicyjny Komitet Wyborczy SLD Lewica Razem (KKW SLD Lewica Razem), Komitet Wyborczy Polskie Stronnictwo Ludowe (KW PSL), Komitet Wyborczy Nowa Prawica – Janusza Korwina-Mikkego (KW NP – JK-M), Komitet Wyborczy Twój Ruch (KW TR), Komitet Wyborczy Demokracja Bezpośrednia (KW DB);
- 2) komitety niepartyjne (zakładane na poziomie kraju, regionu lub jednego powiatu):
  - a) ogólnopolskie komitety niepartyjne: Komitet Wyborczy Wyborców Ruch Narodowy (KWW RN), Komitet Wyborczy Wyborców Wspólnota Patriotyzm Solidarność (KWW WPS),
  - b) regionalne komitety niepartyjne: Bezpartyjni Komitet Wyborczy Wyborców Pomorze Zachodnie (B KWW PZ, Bezpartyjni),
  - c) powiatowe/lokalne komitety niepartyjne: Komitet Wyborczy Szczecińskie Towarzystwo Strzeleckie (KW STS).

Komitety niepartyjne charakteryzują się w odniesieniu do partii politycznych niskim poziomem instytucjonalizacji, podejmują z reguły jedną lub kilka wybranych kwestii problemowych, nie przedstawiają kompleksowego programu wyborczego.

Zważywszy na liczbę okręgów, w których podmiot zarejestrował swoje listy, wyróżniamy:

- 1) komitety, które zarejestrowały listy we wszystkich okręgach: KW PO, KW PiS, KW PSL, KKW SLD LR, KW NP – JK-M, KWW RN, B KWW PZ;
- 2) komitety, które zarejestrowały listy w niektórych okręgach: KW DB, KW TR, KWW WPS, KW STS.

Rejestracja list tylko w wybranych okręgach przez komitet była jednym z kluczowych czynników: (1) wpływających na niski wynik wyborczy do sejmiku; (2) utrudniających przekroczenie 5-procentowego progu wyborczego; (3) uniemożliwiających udział w podziale mandatów. Wystawianie list nie we wszystkich okręgach z punktu widzenia maksymalizacji poparcia wyborczego i walki o władzę było pozbawione sensu. W przypadku tej kategorii podmiotów wyborczych jedynym celem mogła być promocja komitetu, jego kandydatów i prezentowanych przezeń wartości programowych.

Przyjmując kryterium roli komitetów w regionalnym systemie politycznym (władza – opozycja – peryferie), można wyodrębnić, idąc za Mariuszem Kolczyńskim (2008: 45):

- 1) podmioty aktualnie sprawujące władzę: PO, PSL;
- 2) podmioty dążące do zdobycia władzy: PiS, SLD;

¹ Wszystkie dane za PKW, <http://www.pkw.gov.pl> (30.03.2015).

3) podmioty peryferyjne wobec aktualnego układu władzy: NP – JK-M, TR, DB, RN, WPS, Bezpartyjni, STS.

Ogółem w pięciu okręgach zarejestrowano 412 kandydatów. O jeden mandat ubiegało się zatem średnio 14 pretendentów, w tym w okręgu nr 1 – 15, nr 2 – 14, nr 3 – 13, nr 4 – 14, nr 5 – 13 (zob. tab. 4).

Tabela 4

Dane o komitetach, które zarejestrowały listy w wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2014 roku

Nr listy	Nazwa komitetu	Liczba zarejestrowanych kandydatów w okręgach nr					
		1	2	3	4	5	ogółem
1	KW PSL	16	10	12	10	12	60
2	KW Demokracja Bezpośrednia	6	5	5	–	–	16
3	KW Prawo i Sprawiedliwość	16	10	12	10	12	60
4	KW Platforma Obywatelska RP	16	10	12	10	12	60
5	KWW Ruch Narodowy	12	7	5	7	11	42
6	KKW SLD Lewica Razem	16	10	12	10	12	60
7	KW Nowa Prawica – Janusza Korwina-Mikkego	8	7	11	5	7	38
8	Bezpartyjni KWW Pomorze Zachodnie	16	9	11	10	12	58
9	KW Twój Ruch	–	–	–	6	–	6
10	KWW Wspólnota Patriotyzm Solidarność	7	–	–	–	–	7
11	KW Szczecińskie Towarzystwo Strzeleckie	5	–	–	–	–	5
Razem		118	68	80	68	78	412

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Analizując strukturę rywalizacji wyborczej w sejmiku w latach 2006–2014, należy zwrócić uwagę na następujące zjawiska: (1) przewagę komitetów partyjnych; (2) wzrost liczby komitetów niepartyjnych w 2014 roku w odniesieniu do dwóch poprzednich elekcji; (3) liczba komitetów w ostatnich trzech elekcjach utrzymywała się na w miarę stabilnym poziomie – od 10 do 12 (zob. tab. 5).

Tabela 5

Struktura rywalizacji wyborczej do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2006–2014 według kategorii podmiotów rejestrujących listy

Kategoria		Liczba podmiotów		
		2006	2010	2014
Partie (i koalicje) polityczne		8	10	7
Komitety niepartyjne		2	2	4
W tym:	ogólnopolskie komitety niepartyjne	0	0	2
	regionalne komitety niepartyjne	1	1	1
	powiatowe komitety niepartyjne	1	1	1
Ogółem		10	12	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Analizując obsadę pierwszych i drugich miejsc list okręgowych, można stwierdzić, że parlamentarne partie polityczne postawiły generalnie na znanych działaczy samorządowych, politycznych i społecznych. Z pozostałych komitetów osobami znanymi w społecznościach lokalnych byli pretendenci Bezparyjnych oraz kandydujący z listy KWW RN w okręgu nr 1 były eurodeputowany Ligi Polskich Rodzin Sylwester Chruszcz.

Listę PO w okręgu nr 1 otwierał marszałek województwa, 42-letni Olgierd Geblewicz. Z drugiego miejsca kandydowała przewodnicząca sejmiku, dyrektor Szkoły Podstawowej nr 7 w Szczecinie, 62-letnia Teresa Kalina. W okręgu nr 2 „jedynekę” otrzymał wiceburmistrz Goleniowa, 55-letni Henryk Zajko. Z drugiego miejsca kandydował radny sejmiku, przedsiębiorca, 53-letni Artur Łącki. W okręgu nr 3 liderem list była członkini zarządu województwa, 47-letnia Anna Mieczkowska. „Dwójkę” otrzymał radny sejmiku, 59-letni Andrzej Świrko. W okręgu nr 4 „jedynekę” otrzymał były radny Koszalina, poseł VI kadencji, rektor Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koszalinie, 56-letni Jan Kuriata. Z drugiego miejsca kandydował radny sejmiku, prezes szpitala w Szczecinku, 36-letni Adam Wyszoziński. W okręgu nr 5 liderem listy był wiceprezydent Stargardu Szczecińskiego, 39-letni Jan Zając. „Dwójkę” otrzymała radna powiatu gryfińskiego, 43-letnia Ewa Dudar.

Liderem listy PiS w okręgu nr 1 był wiceprzewodniczący sejmiku, 63-letni Kazimierz Drzazga. Z drugiego miejsca kandydował był radny Szczecina, były poseł i senator PO, następnie PiS, 41-letni Krzysztof Zaremba. W okręgu nr 2 listę otwierała była burmistrz Łobza i była starosta powiatu łobeskiego, 55-letnia Halina Szymańska. Z drugiego miejsca startował zwiany z branżą morską, 52-letni Adam Szczodry. W okręgu nr 3 „jedynekę” otrzymał były radny Kołobrzegu, przedsiębiorca, 61-letni Henryk Carewicz. Z drugiego miejsca kandydowała sekretarz powiatu choszczeńskiego, 57-letnia Krystyna Batejko-Drabik. W okręgu nr 4 liderem listy był przewodniczący Forum Młodych PiS, 30-letni Paweł Szefernaker. Z „dwójki” kandydował szef biura partii w Koszalinie, 51-letni Krzysztof Nieckarz. W okręgu nr 5 z pierwszego miejsca startował radny sejmiku, 33-letni prawnik Paweł Mucha. „Dwójkę” otrzymał działacz PR, prawnik, 45-letni Igor Frydrykiewicz.

Listę PSL w okręgu nr 1 otwierał kandydat tej partii na prezydenta Szczecina, były sekretarz Miasta Szczecina, zastępca dyrektora oddziału Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, 55-letni Bohdan Roszkowski. „Dwójkę” otrzymała wiceprzewodnicząca Szczecińskiej Rady Działalności Pożytku Publicznego, 33-letnia Dorota Korczyńska. W okręgu nr 2 z pierwszego miejsca startował radny sejmiku, 66-letni Zygmunt Dzięguć. Drugie miejsce otrzymał członek zarządu województwa, prezes zachodniopomorskiego PSL, 42-letni Jarosław Rzepa. W okręgu nr 3 liderem listy był radny sejmiku, zastępca prezesa Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, 41-letni Cezary Szeliga. Z drugiego miejsca startował wiceprezes Zachodniopomorskiej Izby Rolniczej, rolnik, właściciel firmy budowlanej, 54-letni Lech Bany. W okręgu nr 4 „jedynekę” otrzymał działacz Ludowych Zespołów Sportowych, rolnik, 39-letni Robert Grzywacz. Z drugiej pozycji startował prezes Zarządu Rejonowego Związku Zawodowego Żołnierzy WP w Koszalinie, emeryt, 61-letni Józef Kisielnicki. Listę w okręgu nr 5 otwierał były wicestarosta stargardzki, radny sejmiku, 54-letni Witold Ruciński. Z drugiego miejsca startował burmistrz Myśliborza, członek Prezydium Zarządu Wojewódzkiego PSL, 58-letni Arkadiusz Janowicz.

Liderem SLD w okręgu nr 1 był radny sejmiku, były wiceprezydent Szczecina, 49-letni Dariusz Wieczorek. „Dwójkę” otrzymała przedsiębiorca, członkini Stowarzyszenia Dom Wszystkich Polska, 41-letnia Magdalena Kasznia. W okręgu nr 2 listę otwierał dyrektor

Ośrodka Sportu i Rekreacji „Wyspiarz” w Świnoujściu, 36-letni Mariusz Fryska. Drugie miejsce otrzymała dyrektorka Szkoły Podstawowej nr 3 w Gryficach, 44-letnia Agnieszka Mackojć. W okręgu nr 3 liderem listy został były kurator oświaty, wiceprzewodniczący sejmiku, 66-letni Ryszard Kotłęga. Drugie miejsce otrzymał radny Kołobrzegu, przewodniczący partii w tym mieście, 35-letni Jacek Kuś. W okręgu nr 4 listę otwierał przewodniczący SLD w Koszalinie, kandydat partii na prezydenta tego miasta, były koszaliński radny, 40-letni Adam Ostaszewski, drugie miejsce otrzymała prezes koszalińskiego Związku Nauczycielstwa Polskiego, radna sejmiku, 54-letnia Małgorzata Chyła. W okręgu nr 5 liderem listy był sekretarz SLD w regionie, były radny miejski w Gryfinie, 38-letni Artur Nycz. Z drugiego miejsca startowała pedagog, 53-letnia Teresa Jasińska.

Listę Bezpartyjnych w okręgu nr 1 otwierała była radna sejmiku, dyrektor szpitala klinicznego w Szczecinie nr 1, 68-letnia Maria Ilnicka-Mądry. Z drugiego miejsca kandydował były poseł PO, dyrektor Liceum Ogólnokształcącego nr XIII w Szczecinie, 51-letni Cezary Urban. W okręgu nr 2 listę otwierała była radna Świnoujścia, przedsiębiorca, 64-letnia Halina Bajurska. W okręgu nr 3 liderem listy był lekarz internista, 66-letni Bolesław Zajączkowski. W okręgu nr 4 „jedynekę” otrzymał były szef Okręgowej Izby Lekarskiej w Koszalinie, lekarz ginekolog, 55-letni Roman Łabędź. W okręgu nr 5 liderem listy była dyrektorka SPWZOZ w Stargardzie Szczecińskim, organizatorka Kongresu Kobiet z obszarów wiejskich, 48-letnia Anna Skierkowska.

Strategiczne cele i programy wyborcze komitetów

W wyborach do sejmiku PO, PiS, PSL, SLD i Bezpartyjni Pomorze Zachodnie dążyli do uzyskania jak największej liczby mandatów. Pozostałe podmioty nie miały szans na ich zdobycie. Celem PO było powtórzenie wyniku wyborczego z poprzedniej elekcji i zawarcie powtórnej koalicji z PSL. PiS liczyło na wygraną z PO i utworzenie koalicji z PSL lub SLD. Politycy SLD rozpatrywali możliwość eklektycznej ideowo koalicji z partią J. Kaczyńskiego lub przyłączenie się jako trzeci koalicjant do PO i PSL. Liderzy Bezpartyjnych sądzili, że komitet zyska kilka mandatów i w sejmiku będzie pełnił rolę swoistego jęczyczka u wagi. Tylko nie-liczne komitety przedstawiły kompleksowe propozycje na rozwój okręgu wyborczego i całego regionu w formie zwartych programów. Częściej szczegółowe postulaty były zawarte w programach poszczególnych kandydatów.

PO w kampanii lansowała dotychczasowe osiągnięcia w regionie w zakresie gospodarki, budowy dróg, rozwoju turystyki i kultury, współpracy nauki z biznesem, służby zdrowia. O. Geblewicz eksponował osiągnięcia PO w zakresie zwiększenia środków na innowacje z Regionalnego Programu Operacyjnego (RPO). W postulatach wyborczych zwracano uwagę na potrzebę rozwoju gospodarki, tj. biogospodarki, działalności morskiej, przemysłu metalowo-maszynowego, technologii przyszłości, turystyki i zdrowia. Wspomniano o potrzebie realizacji inwestycji drogowych (drogi ekspresowe: S3 i S6), odbudowie Odrzańskiej Drogi Wodnej, rozwoju Portu Szczecin–Świnoujście. W ramach programu „Pacjent jest Najważniejszy” planowano podnieść jakość usług medycznych w regionie. W nowej kadencji PO zapowiadała m.in. wybudowanie nowoczesnego Teatru Polskiego w Szczecinie, oddanie do użytku nowego budynku Opery na Zamku i dokończenie modernizacji Zamku Książąt Pomorskich (Folder..).

PiS pozycjonowało swoją ofertę *a contrario* do PO. Politycy tej partii uważali, że za rządów PO-PSL nastąpiła marginalizacja Pomorza Zachodniego. W kampanii kandydaci PiS eksponowali kwestię odbudowy przemysłu stoczniowego, budowy obwodnicy Szczecina,

rozliczenia nadużyć w jednostkach podległych marszałkowi województwa: „afery melioracyjnej” i „afery informatycznej”, występowali przeciw oszczędnościom w oświacie, podejmowali kwestie obecności wiedzy o regionie w programach nauczania. Szczególnie aktywny był K. Zaremba, który atakował polityków PO, stwierdzając: „Platforma to tchórze, którzy nie mają prawa wypowiedzieć ani sylaby na temat stoczni”. Obwiniał PO za biedę i bezrobocie związane z „rozwaleniem stoczni” (Zadworny 2014). Na konferencjach prasowych kandydatów do sejmiku wspierali posłowie Leszek Dobrzyński i Michał Jach.

KW SLD Lewica Razem przedstawił szczegółowy program dla województwa. Celem było stworzenie 30 tys. miejsc pracy w województwie. Postulowano podniesienie efektywności działania samorządu województwa. Opowiadano się za efektywnym wykorzystaniem środków z UE. Postulowano zrównoważony rozwój regionu, poprawę warunków podróżowania mieszkańców i przewozu towarów. Kolejnym celem komitetu było przywrócenie rangi przemysłu morskiego i usług morskich jako wiodącego sektora gospodarki Pomorza Zachodniego. Optowano za komunalizacją mienia po byłej Stoczni Szczecińskiej i utworzeniem parku przemysłowego, opierając się na lokalnych podmiotach gospodarczych. Postulowano wspieranie rolnictwa i podniesienie życia mieszkańców byłych PGR-ów. Komitet opowiadał się również za zwiększeniem atrakcyjności i dostępności oferty edukacyjnej, kulturalnej i sportowej dla mieszkańców regionu. Za cel stawiano zmniejszenie ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępności usług medycznych, skrócenie czasu oczekiwania pacjentów na usługę lekarską. Komitet postulował stworzenie marki turystycznej województwa i efektywną współpracę z sąsiadami z Regionu Morza Bałtyckiego (*Zachodniopomorskie... 2014*).

Bezpartyjni przedstawili program dla Pomorza Zachodniego, w którym opowiadali się za dobrą realizacją programów rozwoju, RPO, kontraktu terytorialnego poprzez proces konsultacji społecznych i warsztatów programowych z udziałem przedstawicieli wszystkich szczebli samorządu. W celu przewyciężenia rzekomego antagonizmu szczecińsko-koszalińskiego proponowano stworzenie komisji stałej przy Marszałku, skupiającej samorządowców, którzy nie mają swojej reprezentacji w sejmiku. Jednocześnie opowiadano się za kontynuacją budowy drogi S3 do Świnoujścia i uwzględnieniem potrzeb skomunikowania mniejszych ośrodków. Deklarowano potrzebę dalszego działania Zespołu Elektrowni Dolna Odra. Zakładano weryfikację sposobu dystrybucji środków na służbę zdrowia w regionie i stworzenie mapy potrzeb leczniczych, biorąc pod uwagę: ułatwienia dostępu do diagnostyki wysokospecjalistycznej, wsparcie programów dla przewlekle chorych, samotnych i w podeszłym wieku (*Zmieńmy... 2015*).

Pozostałe komitety ograniczyły aktywność do prezentacji postulatów poszczególnych kandydatów lub nie prowadziły aktywnej kampanii. W 2014 roku kampania wyborcza do organów stanowiących i kontrolnych samorządów (w tym sejmiku) odbywała się w tle rywalizacji o fotele wójtów, burmistrzów i prezydentów.

Wyniki wyborów i konsekwencje polityczne

W skali kraju w wyborach do sejmików wzięło udział 47,21% uprawnionych do głosowania. W województwie zachodniopomorskim frekwencja była niższa, wyniosła 44,06%. W odniesieniu do wyborów w 2010 roku zanotowano blisko 2-procentowy spadek frekwencji (1,89%). Tradycyjnie najniższą frekwencję zanotowano w okręgu nr 1 – 36,37%. W tym okręgu można odnotować systematyczny spadek frekwencji z 43,20% w 2006 roku do 36,37% w 2014 roku. W odniesieniu do poprzedniej elekcji spadek frekwencji zanotowano

we wszystkich okręgach o następujące wartości: okręg nr 1 – 2,48%, nr 2 – 1,84%, nr 3 – 2,32%, nr 4 – 0,23% i nr 5 – 1,89 % (zob. tab. 6). W regionie oddano aż 19,46% głosów nieważnych (w kraju – 17,47%).

Tabela 6

Frekwencja w wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2002–2014 (w %)

Okręg nr	2006	2010	2014
1	43,20	38,85	36,37
2	46,71	48,94	47,10
3	46,39	49,81	47,49
4	45,16	47,15	46,92
5	47,49	48,51	46,21
Razem	45,57	45,95	44,06

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

W wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego zwyciężyła po raz kolejny PO, zdobywając 31,94% głosów, co przełożyło się na 12 mandatów. Jednakże w odniesieniu do 2010 roku partia uzyskała wynik gorszy zarówno pod względem liczby oddanych głosów – spadek o 68 539 głosów – jak i zdobytych mandatów – utrata 4 mandatów. Tym samym PO, pozostając najsilniejszym klubem w sejmiku, utraciła w nim bezwzględną większość. Znaczący sukces wyborczy odniosło PSL, uzyskując 20,58% głosów i 7 mandatów. W porównaniu z poprzednimi wyborami PSL pozyskało 25 328 głosów i 4 mandaty. Na PiS głosowało 19,27%, partia zdobyła 6 mandatów, o jeden mandat więcej aniżeli w 2010 roku. Generalnie poparcie wyborcze dla PiS utrzymało się na zbliżonym poziomie (wzrost poparcia o 0,6% głosów). Porażkę poniósł SLD, uzyskując zaledwie 11,82% i 4 mandaty. W porównaniu z 2010 rokiem SLD utracił aż 43 960 wyborców i 2 mandaty. Z pozostałych komitetów niewielkie osiągnięcie odnotowali Bezpartyjni, zdobywając 1 mandat. W sumie komitety bezpartyjne nie odniosły sukcesu, zdobywając zaledwie 11,85% głosów (zob. tab. 7).

Tabela 7

Wyniki wyborów do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2010 i 2014

Komitet	Głosy		% głosów		Mandaty		% mandatów	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014
KW Platforma Obywatelska	221 804	153 265	40,80	31,94	16	12	53,3	40,00
KW Prawo i Sprawiedliwość	10 1477	92 590	18,67	19,27	5	6	16,7	20,00
KW Sojusz Lewicy Demokratycznej /KKW SLD Lewica Razem	10 0672	56 712	18,52	11,82	6	4	20,0	13,33
KW Polskie Stronnictwo Ludowe	70 460	98 788	12,96	20,58	3	7	10,0	23,33
KW Polska Partia Pracy – Sierpień '80	7489	–	1,38	–	–	–	–	–
KW Prawica Rzeczypospolitej	8003	–	1,47	–	–	–	–	–
KW Nasz Dom Polska – Samoobrona Andrzeja Leppera	3755	–	0,69	–	–	–	–	–
KKW Lewica	16 128	–	2,97	–	–	–	–	–
KW Narodowego Odrodzenia Polski	5542	–	1,02	–	–	–	–	–

Komitet	Głosy		% głosów		Mandaty		% mandatów	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014
KWW Nasza Gmina Nasz Powiat – To My	5864	–	1,08	–	–	–	–	–
KWW Niezależny Ruch Społeczny Zachodniopomorskie	1579	–	0,29	–	–	–	–	–
KW Liga Polskich Rodzin	844	–	0,16	–	–	–	–	–
KW Demokracja Bezpośrednia	–	3753	–	0,78	–	–	–	–
KWW Ruch Narodowy	–	7970	–	1,66	–	–	–	–
KW Nowa Prawica – Janusza Korwina-Mikkego	–	16 292	–	3,39	–	–	–	–
Bezpartyjni KWW Pomorze Zachodnie	–	47 318	–	9,86	–	1	–	3,33
KW Twój Ruch	–	1684	–	0,35	–	–	–	–
KWW Wspólnota Patriotyzm Solidarność	–	560	–	0,12	–	–	–	–
KW Szczecińskie Towarzystwo Strzeleckie	–	988	–	0,21	–	–	–	–

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

We wszystkich okręgach wyborczych zwycięstwo odniosła PO, przy czym w każdym z nich nastąpił spadek poparcia dla tej partii w porównaniu z elekcją z 2010 roku. Najwyższy spadek procentowy nastąpił w okręgu nr 2 – 13,28%, a najmniejszy w okręgu nr 5 – 4,36%. PSL odnotowało wzrost poparcia we wszystkich okręgach, najwyższy w okręgu nr 3 – 11,42%, a najniższy w okręgu nr 1 – 2,72%. Ten niski wzrost w okręgu szczecińsko-polskim uwarunkowany były tradycyjnie niewielkim poparciem dla PSL w obszarze silnie zurbanizowanym. Poparcie dla PiS utrzymało się generalnie na zbliżonym poziomie w okręgach 1, 3 i 5 (wahania w granicach 0,3%), w okręgu nr 2 i 4 zanotowano niewielki wzrost poparcia (odpowiednio: 2,5% i 1,18%). Spadek poparcia odnotował natomiast SLD w każdym z pięciu okręgów, najwyższy w okręgu nr 5 – 9,64%, a nieznaczny w okręgu nr 4 – 1,68% (zob. tab. 8).

Tabela 8

Poparcie dla głównych partii politycznych w wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2010 i 2014

Partia 2010		Okręg nr 1		Okręg nr 2		Okręg nr 3		Okręg nr 4		Okręg nr 5	
		2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010
PO	V	60 649	41 110	36 026	20 826	44 128	33 527	48 190	33 134	32 811	24 668
	%	44,79	34,12	39,14	25,86	38,67	34,02	47,48	35,58	32,64	28,28
PiS	V	32 688	28 611	11 481	12 030	19 825	16 951	16 093	15 863	21 410	19 135
	%	24,12	23,75	12,47	14,94	17,37	17,20	15,86	17,04	21,30	21,04
SLD	V	26 093	12 629	14 964	9703	23 592	12 338	15 211	12 396	20 812	9646
	%	19,27	10,48	16,26	12,05	20,67	12,52	14,99	13,31	20,70	11,06
PSL	V	6405	8986	21 382	27 139	13 547	22 957	15 106	19 176	14 020	20 530
	%	4,75	7,47	23,23	33,70	11,87	23,29	14,88	20,59	13,95	23,54

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Pod względem liczby zdobytych mandatów w odniesieniu do elekcji w 2010 roku PO utrzymała stan posiadania jedynie w okręgu nr 1 (4 mandaty), a utraciła po jednym w każdym z pozostałych. Koalicyjne PSL zwiększyło stan posiadania o 100% w każdym z czterech okręgów (2–5), w których uprzednio zdobywał mandaty. SLD utracił po jednym mandacie w okręgu nr 1 i 2, w pozostałych wynik nie uległ zmianie (zob. tab. 9).

Tabela 9

Liczba mandatów uzyskanych w okręgach w wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w latach 2010 i 2014

Podmiot	Okręg nr 1		Okręg nr 2		Okręg nr 3		Okręg nr 4		Okręg nr 5	
	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014	2010	2014
PO	4	4	3	2	3	2	3	2	3	2
PiS	2	2	0	1	1	1	1	1	1	1
SLD	2	1	1	0	1	1	1	1	1	1
PSL	0	0	1	2	1	2	0	1	1	2
Bezpartyjni KWW Pomorze Zachodnie	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Powyżej 10 tys. głosów uzyskali: O. Geblewicz (PO) – 21 974, K. Zaremba (PiS) – 13 005, A. Mieczkowska (PO) – 11 284, J. Kuriata (PO) – 10 990. Z reguły największą liczbę głosów uzyskiwali liderzy listy, ale od tej reguły był jeden wyjątek. Kandydujący w okręgu nr 1 z listy PiS z „dwójki” K. Zaremba osiągnął wynik lepszy od lidera listy K. Drzazgi (7341). Zdecydowała o tym zapewne duża rozpoznawalność K. Zaremby, antyplatformiana retoryka kandydata (choć w przeszłości był on politykiem PO), „rodzinny kapitał” (mit Piotra Zaremby jako pierwszego prezydenta powojennego Szczecina). Niespodzianką w przypadku PO było nieuzyskanie mandatu przez „trójkę” – Jarosława Łojkę (1695 głosów) i czwarta pozycja (1918 głosów), owocująca mandatem kandydującej z piątego miejsca prezeski Chemika Police Joanny Żurowskiej. O jej sukcesie zdecydowała duża kampania billboardowa i wysoka rozpoznawalność kandydatki w Policach. W okręgu nr 3 z listy PO mandat zdobyła kandydująca z pozycji czwartej radna Wałcza, lekarz ginekolog Krystyna Kołodziejska-Motył. W tym samym okręgu radnym z PSL został startujący z „trójki” wicewojewoda zachodniopomorski Ryszard Mićko (zob. tab. 10). W okręgu nr 5 mandat otrzymała również „trójka” PSL – rolnik-pszczelarz z Przelewic Olgierd Kustosz.

Tabela 10

Radni Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego wybrani w wyborach w 2014 roku

Lp.	Komitet	Okręg	Miejsce na liście	Imię i nazwisko	Głosy
1	KW PORP	1	1	Olgierd Geblewicz	21 974
2	KW PORP	1	2	Teresa Kalina	3789
3	KW PORP	1	4	Andrzej Niedzielski	2713
4	KW PORP	1	5	Joanna Żurowska	1918
5	KW PiS	1	2	Krzysztof Zaremba	13 005
6	KW PiS	1	1	Kazimierz Drzazga	7341
7	KKW SLD Lewica Razem	1	1	Dariusz Wiczorek	5224

Lp.	Komitet	Okręg	Miejsce na liście	Imię i nazwisko	Głosy
8	Bezpartyjni KWW Pomorze Zachodnie	1	1	Maria Ilnicka-Mądry	5256
9	KW PORP	2	1	Henryk Zajko	5248
10	KW PORP	2	1	Artur Łącki	4972
11	KW PiS	2	1	Halina Szymańska	5200
12	KW PSL	2	1	Zygmunt Dziewguć	9301
13	KW PSL	2	2	Jarosław Rzepa	4103
14	KW PORP	3	1	Anna Mieczkowska	11 284
15	KW PORP	3	4	Krystyna Kołodziejska-Motyl	4517
16	KW PiS	3	1	Henryk Carewicz	6073
17	KW PSL	3	1	Cezary Szeliga	3904
18	KW PSL	3	3	Ryszard Mićko	2868
19	KKW SLD Lewica Razem	3	1	Jerzy Kotłęga	5038
20	KW PORP	4	1	Jan Kuriata	10 990
21	KW PORP	4	2	Adam Wyszomirski	7768
22	KW PiS	4	1	Paweł Szefernaker	5203
23	KW PSL	4	1	Robert Grzywacz	4059
24	KWW SLD Lewica Razem	4	1	Adam Ostaszewski	4214
25	KW PORP	5	1	Rafał Zajac	5959
26	KW PORP	5	2	Ewa Dudar	3569
27	KW PiS	5	1	Paweł Mucha	7351
28	KW PSL	5	1	Witold Ruciński	4901
29	KW PSL	5	3	Olgierd Kustos�	2700
30	KKW SLD Lewica Razem	5	1	Artur Nycz	3135

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Jak trafnie stwierdza Andrzej Antoszewski: „Zgodnie z właściwościami proporcjonalnego systemu wyborczego, zawierającego takie rozwiązania, jak stosunkowo małe okręgi wyborcze, formuła d’Hondta oraz próg wyborczy, zwycięzca wyborów – tj. ugrupowanie, które uzyska więcej głosów niż którykolwiek z rywali, jest nadreprezentowany” (Antoszewski 2013: 336). W sejmiku wyraźnie była nadreprezentowana PO kosztem pozostałych partii politycznych, a wyraźnie niedoreprezentowani byli Bezpartyjni² (zob. tab. 11).

Tabela 11

Rozmiar nadreprezentacji w wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w 2014 roku

	Komitet				
	PO	PiS	SLD	PSL	Bezpartyjni
Poparcie (%)	31,94	19,27	11,82	20,58	9,86
Mandaty (%)	40,00	20,00	13,33	23,33	3,33
Różnica	+8,06	+0,73	+1,51	+2,75	-6,53
Rozmiar nadreprezentacji	0,25	0,04	0,13	0,13	-0,66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

² Rozmiar nadreprezentacji liczony jest według wzoru: $N = (M - P)/P$, gdzie N oznacza rozmiar nadreprezentacji, M – % mandatów uzyskanych przez partię/koalicję, P – % poparcia wyborczego uzyskanego przez partię/koalicję (Od redaktorów 2013: 11).

Indeks rywalizacji wskazuje na rozmiar przewagi podmiotu wygrywającego wybory nad jego głównym konkurentem³. Jeśli wartość indeksu wynosi 1, zachodzi idealna równowaga dwu największych partii. Im mniejsza wartość indeksu, tym mniejszy poziom rywalizacyjności i jednocześnie większa przewaga partii wygrywającej wybory. Wybory w 2014 roku przyniosły wzrost tego indeksu w odniesieniu do elekcji w 2010 roku. PO utrzymała przewagę nad PiS, była ona jednak mniejsza aniżeli w 2010 roku (zob. tab. 12).

Tabela 12

Indeks rywalizacyjności w wyborach do Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego w latach 1998–2014

	Rok wyborów				
	1998	2002	2006	2010	2014
Poparcie dla pierwszego komitetu (%)	39,00 (SLD)	33,17 (SLD-UP)	33,36 (PO)	40,80 (PO)	31,94 (PO)
Poparcie dla drugiego komitetu (%)	27,18 (AWS)	19,14 (Samoobrona)	20,82 (PiS)	18,67 (PiS)	19,27 (PiS)
Indeks rywalizacyjności	0,70	0,58	0,62	0,46	0,60

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych PKW.

Indeks agregacji służy do określenia pozycji dominującego podmiotu na poziomie regionalnych legislatur⁴. W Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego indeks agregacji spadał w latach 1998–2006. W 1998 roku wyniósł 9,78 (SLD), w 2002 roku – 8,66 (SLD-UP), w 2006 roku – 8,00. W 2010 roku wzrósł do poziomu 13,33 (PO), a w 2014 roku spadł do 8,00 (PO). Spadek indeksu agregacji w odniesieniu do elekcji w 2010 roku wiązał się ze spadkiem odsetka mandatów uzyskanych przez PO i wzrostem liczby podmiotów w sejmiku z 4 do 5.

Konsekwencją wyborów była kontynuacja koalicji PO-PSL. Na inauguracyjnej sesji sejmiku 1 grudnia 2014 roku O. Geblewicz został wybrany marszałkiem województwa zachodniopomorskiego, J. Rzepa (PSL) wicemarszałkiem, a T. Kalina – przewodniczącą sejmiku (*Olgierd...*). Na II sesji sejmiku 19 grudnia 2014 roku radni wybrali rekomendowanych przez O. Geblewicza pozostałych trzech członków Zarządu Województwa. Wicemarszałkiem został Tomasz Sobieraj (PO), członkami zarządu: Anna Mieczkowska (PO), Robert Grzywacz (PSL) (*Sejmik...*).

Wnioski

W wyniku przeprowadzonej analizy zweryfikowano pozytywnie hipotezę, że PO utrzymała pozycję lidera na regionalnym rynku politycznym. Pozycja ta została jednak „nadszarpnięta”, o czym świadczył gorszy wynik wyborczy tej partii w porównaniu z rokiem 2010. Pod względem odsetka zdobytych głosów zachodniopomorska PO znajdowała się na czwartym miejscu (po województwie pomorskim, kujawsko-pomorskim i dolnośląskim)⁵. Wybory były sukcesem PSL, przegraną SLD i potwierdziły stabilną pozycję PiS. Wyniki wyborów do sejmiku uwiaryniają tęzę M. Cichosz, że „Samorządy województw stają się zamkniętym

³ Indeks rywalizacji liczony jest stosunkiem odsetka głosów uzyskanych w wyborach przez partię drugą w kolejności do odsetka głosów uzyskanych przez partię wygrywającą wybory (*Od redaktorów* 2013: 11).

⁴ Indeks agregacji to iloraz odsetka miejsc kontrolowanych przez największą partię w legislaturze oraz liczby partii w sejmiku województwa (*Od redaktorów* 2013: 11).

⁵ PO uzyskała w województwie pomorskim 40,74% głosów, w kujawsko-pomorskim – 32%, w dolnośląskim – 32,59%.

albo zamykającym się rynkiem politycznym, kontrolowanym przez partie parlamentarne” (Cichosz 2013: 330). Bezpartyjni wprowadzili bowiem zaledwie jednego reprezentanta. Paritytet nie wpłynęły na zwiększenie liczby kobiet w sejmiku, w kadencji 2006–2010 było ich 9, a po wyborach w 2014 roku – 8. W wyniku wyborów powstała koalicja PO-PSL, tym samym nie nastąpiła alternacja władzy w regionie.

LITERATURA

- Antoszewski A. 1998, *Rynek*, w: *Leksykon politologii*, red. A. Antoszewski i R. Herbut, Atla2, Wrocław, s. 372–373.
- Antoszewski A. 2013, *Wszystko przez ten system... (wyborczy). Analiza wyników wyborów do sejmików województwa w 2010 r.*, w: *Gra o regiony. Wybory do sejmików województw w 2010 r.*, red. R. Alberski, M. Cichosz, K. Kobielska, Remar, Katowice, s. 331–348.
- Cichosz M. 2003, *(AUTO)kreacja wizerunku polityka na przykładzie wyborów prezydenckich w III RP*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń.
- Cichosz M. 2013, *Czterobarwne układanki. Podsumowanie strategii podmiotów politycznych w wyborach do sejmików województwa w 2010 r.*, w: *Gra o regiony. Wybory do sejmików województw w 2010 r.*, red. R. Alberski, M. Cichosz, K. Kobielska, Remar, Katowice, s. 312–330.
- Chmaj M., Skrzydło W. 2011, *System wyborczy w Rzeczypospolitej Polskiej*, Wolters Kluwer, Warszawa.
- Chrobak P. 2010, *Wybory samorządowe w województwie zachodniopomorskim w latach 1998–2006 na tle kraju*, „Przegląd Zachodniopomorski”, z. 1, s. 35–70.
- Kolczyński M. 2008, *Strategie komunikowania politycznego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz.U. 1997, nr 78, poz. 483 z późn. zm., art. 169, ust. 2.
- Kowalczyk K. 2015, *Wybory samorządowe w 2014 roku w Szczecinie*, Soft Vision, Szczecin.
- Od redaktorów 2013, w: *Gra o regiony. Wybory do sejmików województw*, red. R. Alberski, M. Cichosz, K. Koziarska, Remar, Katowice, s. 8–12.
- Olgierd Geblewicz ponownie marszałkiem zachodniopomorskiego, 1.12.2014, <http://www.portalsamorzadowy.pl/zachodniopomorskie/polityka-i-spolesczenstwo/olgiard-geblewicz-ponownie-marszalkiem-zachodniopomorskiego,65703.html> (17.01.2015).
- Państwowa Komisja Wyborcza, <http://www.pkw.gov.pl> (30.03.2015).
- PiS zawarło porozumienie z Solidarną Polską i Polską Razem, 2015, <http://www.pis.org.pl/article.php?id=23165> (5.02.2015).
- „Rocznik Statystyczny Województw” 2014, GUS, Warszawa 2014, <http://www.mpolska24.pl/wiadomosc/ramka/1260438/rocznik-statystyczny-wojewodztw-2014> (5.02.2015).
- Sejmik wybrał pełny skład zarządu województwa zachodniopomorskiego, 19.12.2014, <http://www.portalsamorzadowy.pl/polityka-i-spolesczenstwo/sejmik-wybral-pelen-sklad-zarzadu-wojewodztwa-zachodniopomorskiego,66323.html> (18.01.2015).
- Siedziako M., Tomczak Ł. 2013, *Platforma mimo wszystko. Wybory do sejmiku województwa zachodniopomorskiego*, w: *Gra o regiony. Wybory do sejmików województw*, red. R. Alberski, M. Cichosz, K. Koziarska, Remar, Katowice, s. 297–312.

Skrzypiński D. 2013, *W różnorodności siła. Społeczno-gospodarcza charakterystyka polskich województw*, w: *Gra o regiony. Wybory do sejmików województw*, red. R. Alberski, M. Cichosz, K. Kozierska, Remar, Katowice, s. 35–53.

Uchwała Zarządu Krajowego Sojuszu Lewicy Demokratycznej w sprawie wyborów samorządowych w 2014 roku, Warszawa, 13 sierpnia 2014 r., <http://www.sld.org.pl/nowastrona/public/ckfinder/userfiles/files/Uchwa%C5%82a%20ZK%202014%2008%2013%203%281%29.pdf> (5.02.2015).

Umowa koalicyjna, 29.08.2014, http://www.uniapracy.org.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=353:umowa-koalicyjna&catid=4:aktualnosci (5.02.2015).

Ustawa z dnia 5 stycznia 2011 roku Kodeks wyborczy, Dz.U. 2011, nr 21, poz. 112 z późn. zm.

Wojtasik W. 2012, *Funkcje wyborów w III Rzeczypospolitej. Teoria i praktyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Zachodniopomorskie do przodu! Program wyborczy 2014, [b.d. i m.w.].

Zadworny A., *PiS prezentuje wyborcze jedyńki, Zaremba atakuje marszałka*, 7.10.2014, http://szczecin.gazeta.pl/szczecin/1,135241,16764574,PiS_prezentuje_wyborcze_jedyńki__Zaremba_atakuje_marszalka.html (5.02.2015).

Zmieńmy punkt widzenia. To my tworzymy Pomorze Zachodnie, 2015, <http://bezpartyjnipomorzeczachodnie.pl/program> (7.01.2015).

#*Lewica Razem* 2015, <http://przeglad-socjalistyczny.pl/na-lewicy/1069-sld> (5.02.2015).

WESTERN POMERANIA – “A BASTION OF THE CIVIC PLATFORM”? ELECTIONS TO THE WEST POMERANIAN PARLIAMENT OF THE PROVINCE IN 2014

SUMMARY The paper analyzed the Parliament of the Province elections in 2014, the West Pomeranian. In particular were analyzed: the situation in the political market, electoral competition structure, programs, committees, election results. In the election of a leader maintained Civic Platform (PO), winning 31.94% of the vote. The elections were successful Polish People's Party (PSL, 20.58% of the vote), the defeat of the Democratic Left Alliance (SLD, 11.82% of the vote), and confirmed the stable position of Law and Justice (PiS, 19.27% of the votes). The outcome of the election was set up PO-PSL coalition.

KEYWORDS LOCAL ELECTIONS, WEST POMERANIAN PARLIAMENT

